

R O M Â N I A

CURTEA DE APEL BUCUREȘTI
SECȚIA A IV-A CIVILĂ

Î N C H E I E R E

Ședința publică de la 29.06.2021
Curtea constituită din:

PREȘEDINTE – JUDECĂTOR :
JUDECĂTOR :
GREFIER :

Pe rol soluționarea cererilor de apel formulate de apelanta-reclamantă și de apelanta-pârâtă , împotriva sentinței civile nr. 1625/27.06.2019, pronunțată de Tribunalul București – Secția a III-a Civilă, în dosarul nr. 42192/3/2018, având ca obiect „Legea nr. 10/2001 – Legea nr. 165/2013”.

La apelul nominal făcut în ședință publică nu au răspuns părțile.

Procedura este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care se învederează instanței că ambele părți au solicitat judecarea cauzei și în lipsă, precum și că s-a depus la dosar de către apelanta-reclamantă o cerere, prin care se solicită amânarea cauzei, având în vedere că în prezent, ca urmare a Deciziei nr. 189/2021 a Curții Constituționale, art. 21 alin. 6 din Legea nr. 165/2013 este abrogat, iar proiectul de lege prin care se aduce în concordanță cu Constituția art. 21 alin. 6 din Legea nr. 165/2013 a fost transmis Senatului în data de 16.06.2021, după adoptarea de către Camera Deputaților, fiind înregistrat sub nr. L92/2021.

Curtea pune în discuția părților sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile asupra unei chestiuni de drept :

1. Interpretarea dispozițiilor art. 21 din Legea nr. 165/2013, în considerarea deciziei nr. 189/2021 a Curții Constituționale, conferă persoanei îndreptățite dreptul de a beneficia de măsuri compensatorii, respectiv de a-și valorifica dreptul de creanță/speranța legitimă de a obține un drept de creanță (născut ca urmare a imposibilității de restituire în natură a imobilului preluat) în temeiul dispozițiilor art. 1516 din Codul civil?

2. Sancțiunea nerespectării obligației pozitive a statului de a pune în acord dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 cu decizia Curții Constituționale nr. 189/2021 conferă posibilitatea persoanei îndreptățite de a beneficia de daune-interese, iar, în caz afirmativ, modalitatea de evaluare a acestora este cea stabilită de dispozițiile art. 1531 din Codul civil?

C U R T E A

Deliberând asupra cererii de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, constată următoarele:

I. Constată admisibilă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, pentru următoarele considerente:

Condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 alin.1 din Codul de procedură civilă sunt îndeplinite în cauză:

1. *existența unei cauze aflate în curs de judecată*

Această condiție este îndeplinită deoarece litigiul în legătură cu care s-a formulat sesizarea se află în curs de judecată, pe rolul Curții de apel București – Secția a IV-a civilă.

2. cauza să fie soluționată în ultimă instanță

Această condiție este îndeplinită, deoarece Curtea de Apel București urmează să soluționeze cauza în ultimă instanță prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești care este definitivă, potrivit art. 634 alin.(1) pct.4) din Codul de procedură civilă coroborat cu art. 21 alin. 6 cu referire la art. 35 din Legea nr. 165/2013 și art. 7 alin. 2 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr.134/2010 privind Codul de procedură civilă.

Astfel, tribunalul a fost sesizat, la data de 03.12.2018 cu o acțiune, având ca obiect obligarea pârâtei să emită o decizie de compensare prin care să acorde despăgubirile cuvenite prin dispoziția nr. 9845/18.03.2018, așa cum a fost modificată prin Dispoziția nr. 11550/17.04.2009 emisă de Municipiul București prin Primar General.

Potrivit dispozițiilor art. 3 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, dispozițiile noului Cod de procedură civilă se aplică proceselor începute după intrarea acestuia în vigoare, deci după data de 15 februarie 2013, potrivit art. 81 din Legea nr. 76/2012 așa cum a fost modificat prin OUG nr. 4/2013.

Apelul de față este o cale ordinară de atac împotriva unei hotărâri judecătorești pronunțate într-o cauză promovată pe rolul instanței de judecată la data de 03.12.2018, prin urmare îi sunt aplicabile dispozițiile din noul Cod de procedură civilă.

Față de obiectul și temeiul juridic al acțiunii promovate de către reclamantă, cu privire la calea de atac sunt incidente dispozițiile art. 35 alin. (3)-(4) din Legea nr. 165/2013, potrivit cărora „În cazurile prevăzute la alin. (1) și (2), instanța judecătorească se pronunță asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și dispune restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii în condițiile prezentei legi.(4)Hotărârile judecătorești pronunțate potrivit alin. (3) sunt supuse numai apelului”.

3. de chestiunea de drept respectivă depinde soluționarea pe fond a litigiului

Condiția este îndeplinită, deoarece dezlegarea dată de instanța supremă acestei chestiuni de drept se va regăsi în soluția ce va fi cuprinsă în dispozitivul deciziei ce urmează a fi pronunțată în cauză.

Astfel, Tribunalul București a dispus obligarea pârâtei să soluționeze propunerea cuprinsă în dispoziția nr.9845/18.03.2008, așa cum a fost modificată prin dispoziția nr.11550/17.04.2009, emisă de către Primarul General al Municipiului București, prin care s-au propus măsuri reparatorii în echivalent în beneficiul persoanei îndreptățite, pentru imobilul compus din teren în suprafață de 480 mp și construcție demolată în suprafață de 471 mp, situat în București, Calea Moșilor nr.368, sector 2, imobil care nu a fost restituit în natură persoanei îndreptățite, fără a stabili cuantumul măsurilor compensatorii, deși reclamanta a solicitat în mod expres prin cererea de chemare în judecată.

Prin apelul formulat împotriva acestei sentințe, apelanta-reclamantă a susținut că cererea sa a fost întemeiată pe dispozițiile art. 35 din Legea nr. 165/2013, ca urmare a nerespectării de către intimată a obligației de a soluționa cererea mea de despăgubire în termenul de 60 de luni de la data intrării în vigoare a legii și că a solicitat primei instanțe să se pronunțe asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate și să dispună acordarea de măsuri reparatorii în conformitate cu dispozițiile legale incidente în cauză.

De asemenea, prin cererea de apel, apelanta-reclamantă a solicitat stabilirea de către instanță a cuantumului măsurilor compensatorii prin încuviințarea administrării probei cu expertiză tehnică evaluatorie.

Instanța de apel constată că, pe parcursul soluționării litigiului, au apărut numeroase modificări legislative ale dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 și au fost pronunțate decizii ale Curții Constituționale, prin care s-a declarat neconstituționalitatea dispozițiilor legale privind modalitatea de stabilire și evaluare a măsurilor compensatorii.

Cu privire la succesiunea în timp a dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, se rețin următoarele:

- art. 21 alin. (6) teza I din Legea nr. 165/2013, în forma existentă anterior datei intrării în vigoare a Legii nr. 22/2020 (data de 21.03.2020), prevedea că evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei se face prin *aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013*, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință la data preluării acestuia, și se exprimă în puncte; ca atare, grila notarială aplicabilă la acel moment era cea aferentă anului 2013;

- acest articol a fost modificat, începând cu data de 21.03.2020, de art. I pct. 2 din Legea nr. 22/2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 221 din 18 martie 2020, prevăzând că evaluarea imobilului care face obiectul deciziei se face prin *utilizarea grilei notariale valabile la data emiterii deciziei de către Comisia Națională* și se exprimă în puncte; ca atare, grila notarială aplicabilă ulterior datei de 21.03.2020 era cea de la data emiterii deciziei de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor;

- prin art. I din O.U.G. nr. 72/2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 412 din 19 mai 2020, aplicarea prevederilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 22/2020, s-au suspendat până la data de 1 martie 2021;

- art. II teza I al O.U.G. nr. 72/2020 a prevăzut că, pe perioada suspendării prevăzute la art. 1, evaluarea imobilelor pentru care se acordă despăgubiri se face *prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013*, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință la data preluării acestuia, și se exprimă în puncte;

- art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 a fost din nou modificat, începând cu data de 02.11.2020, de art. I pct. 1 din Legea nr. 219/2020, publicată în Monitorul Oficial nr. 1011 din 30 octombrie 2020, având următorul conținut: "Evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință la data preluării acestuia. Prin excepție, în dosarele în care se acordă măsuri compensatorii titularului dreptului de proprietate, fost proprietar sau moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia, iar dreptul de proprietate nu a fost tranzacționat după preluarea abuzivă de stat a imobilului, evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei se face prin *utilizarea grilei notariale valabile pentru anul precedent emiterii deciziei de către Comisia Națională*. Evaluarea se exprimă în puncte. Un punct are valoarea de un leu"; prin art. II al acestei legi s-a prevăzut că, la data intrării în vigoare a acesteia se abrogă art. 1 și 2 din OUG nr. 72/2020 pentru suspendarea aplicării prevederilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013.

Prin Decizia Curții Constituționale nr. 189/2021, publicată în Monitorul Oficial nr. 466 din 4 mai 2021, a fost admisă excepția de neconstituționalitate, constatându-se că prevederile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, *astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020* pentru modificarea și completarea Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, sunt neconstituționale.

Conform art. 147 alin. (1) din Constituția României, republicată în Monitorul Oficial nr. 767 din 31 octombrie 2003, dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de

la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției; pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

Prin urmare, începând cu data de 4 mai 2021, prevederile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, sunt suspendate de drept, urmând să-și înceteze efectele juridice începând cu data de 18 iunie 2021, dacă legiuitorul nu intervine pentru modificarea prevederilor atacate.

În această situație, în intervalul de timp de la data pronunțării deciziei Curții Constituționale (18 martie 2021) și data publicării acesteia (04.05.2021, în Monitorul Oficial nr.466/2021), s-a pus în discuție existența sau inexistența unei modalități de evaluare a cuantumului măsurilor compensatorii, ca urmare a declarării neconstituționale a dispozițiilor susmenționate, precum și necesitatea respectării garanțiilor dreptului de acces la instanță prevăzut de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Ca urmare a situației create, instanțele de judecată erau învestite cu soluționarea litigiilor întemeiate pe dispozițiile Legii nr. 165/2013, fiind obligate să stabilească cuantumul măsurilor compensatorii în lipsa unei modalități de evaluare care să fie reglementată prin dispozițiile legale în vigoare și nedeclarate neconstituționale.

Această situație s-a menținut și după publicarea deciziei Curții Constituționale nr. 189/18.03.2021 în Monitorul Oficial nr. 466/04.05.2021.

De asemenea, prin decizia nr. 46/07.06.2021 pronunțată de către Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept- a fost admisă sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava – Secția I civilă în Dosarul nr. 99/86/2020, prin care s-au stabilit următoarele: „Ca urmare a Deciziei Curții Constituționale nr. 189 din 18 martie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 466 din 4 mai 2021, *dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013* privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, *și-au încetat efectele și nu mai pot constitui temei juridic pentru cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești* având ca obiect decizii de compensare emise anterior intrării în vigoare a legii modificate, nesoluționate definitiv la data publicării deciziei instanței de contencios constituțional în Monitorul Oficial”.

La data de 29.06.2021, instanța de apel a constatat lipsa unui cadru legislativ cu privire la modalitatea de evaluare a măsurilor compensatorii în condițiile în care dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, așa cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020 au fost declarate neconstituționale, în condițiile în care era învestită cu soluționarea unei cereri de chemare în judecată, întemeiate pe dispozițiile art. 35 din Legea nr. 165/2013 și care trebuia să stabilească în concret cuantumul măsurilor compensatorii.

4. *chestiunea de drept enunțată este nouă*

În jurisprudența sa, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, a statuat în sensul că „cerința noutății este îndeplinită atunci când chestiunea de drept își are izvorul în reglementările recent intrate în vigoare, instanțele nu i-au dat, încă, o anumită interpretare și aplicare la nivel jurisprudențial ori dacă se impun anumite clarificări, într-un context legislativ nou sau modificat față de cel anterior, de natură să impună reevaluarea sau reinterpretarea normei de drept analizate” (decizia nr. 1/2014 publicată în M. Of. nr. 260 din 9 aprilie 2014, decizia nr. 14/2015 publicată în M. Of. nr. 736 din 1 octombrie 2015, decizia nr. 59/2017 publicată în M. Of. nr. 871 din 6 noiembrie 2017).

Curtea constată că este îndeplinită condiția noutății, deoarece problema stabilirii unei modalități concrete de evaluare și de stabilire a cuantumului măsurilor compensatorii, în condițiile declarării neconstituționale a dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, așa cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020 este „nouă” și cu efecte directe în prezenta cauză, fiind o problemă de drept serioasă și suficient de dificilă, în privința căreia nu s-a cristalizat încă o practică judiciară.

5. Problema de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare sau a unei alte sesizări pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, conform evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție consultate la data pronunțării încheierii de sesizare.

II. Expunerea succintă a procesului:

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului Ploiești, la data de 03.12.2018, reclamanta DG a solicitat, în contradictoriu cu pârâta obligarea pârâtei să emită decizia de compensare, cu cheltuieli de judecată.

În motivele cererii, reclamanta a arătat că, în fapt, prin Dispoziția nr. 9845/18.03.2008, așa cum a fost modificată prin Dispoziția nr. 11550/17.04.2009, emisă de către Primarul General al Municipiului București s-au propus măsuri compensatorii pentru imobilul revendicat.

În drept, au invocat dispozițiile art. 35 din Legea nr. 165/2013.

Prin sentința civilă nr. 1625 din 27.06.2019, Tribunalul București – Secția a III-a Civilă a admis cererea de chemare în judecată formulată de reclamanta în contradictoriu cu pârâta și a obligat pârâta

să soluționeze propunerea cuprinsă în Dispoziția nr. 9845/18.03.2008, așa cum a fost modificată prin Dispoziția nr. 11550/17.04.2009, emisă de către Primarul General al Municipiului București, prin care s-au propus măsuri reparatorii în echivalent în beneficiul persoanei îndreptățite, pentru imobilul compus din teren în suprafață de 480 mp și construcție demolată în suprafață de 471 mp, situat în București, (...), sector 2, imobil care nu a fost restituit în natură persoanei îndreptățite. Totodată, instanța a constatat faptul că reclamanta și-a rezervat dreptul de a solicita cheltuieli de judecată pe cale separată.

Pentru a hotărî astfel, examinând actele și lucrările dosarului, tribunalul a reținut următoarele:

Tribunalul a reținut că, prin notificarea nr. 701/2001, reclamanta și numitul PVE au solicitat, în baza Legii nr. 10/2001, restituirea în natură a imobilului situat în București, (...), sector 2, imobil ce a fost preluat în mod abuziv de către stat în perioada regimului comunist.

Prin Dispoziția nr. 9845/18.03.2008, așa cum a fost modificată prin Dispoziția nr. 11550/17.04.2009, emisă de către Primarul General al Municipiului București s-a propus acordarea, în favoarea foștilor proprietari de măsuri compensatorii, privind imobilul compus din teren în suprafață de 480 mp și construcție demolată în suprafață de 471 mp, situat în București, (...), sector 2, imposibil de restituit în natură.

Tribunalul a constatat că actele doveditoare în susținerea notificării au fost atașate, dar reclamantul nu a primit nici un răspuns până în prezent.

Având în vedere această situație, tribunalul a constatat că pârâta nu și-a respectat obligația prev. de art. 34 alin. 2 din Legea nr. 165/2013, de a se pronunța în termen de 60 de luni de la înregistrarea dosarului la Secretariatului Comisiei Naționale, printr-o dispoziție motivată, asupra cererii de acordare a măsurilor reparatorii.

Pe cale de consecință, prima instanță a admis cererea de chemare în judecată și, în temeiul dispozițiilor art. 17 alin. 1 lit. a) din Legea nr. 165/2013, a obligat pe pârâta să soluționeze propunerea cuprinsă în Dispoziția nr. 9845/18.03.2008, așa cum a fost modificată prin Dispoziția nr. 11550/17.04.2009, emisă de către Primarul General al Municipiului

București, prin care s-au propus măsuri reparatorii în echivalent în beneficiul persoanei îndreptățite, pentru imobilul compus din teren în suprafață de 480 mp și construcție demolată în suprafață de 471 mp, situat în București, (...), sector 2, imobil care nu a fost restituit în natură persoanei îndreptățite.

Împotriva sentinței tribunalului au declarat apel reclamanta și
pârâta

În motivarea apelului formulat reclamanta a arătat următoarele:

Cererea sa a fost întemeiată pe dispozițiile art. 35 din Legea nr. 165/2013, ca urmare a nerespectării de către intimată a obligației de a soluționa cererea mea de despăgubire în termenul de 60 de luni de la data intrării în vigoare a legii.

În mod evident, raportat la dispozițiile exprese ale art. 35 alin. 3 din Legea nr. 165/2013, instanța investită cu o cererea formulată împotriva refuzului de soluționare are plenitudine jurisdicțională și se pronunță nu doar în ce privește obligația autorității de a soluționa cererea persoanei îndreptățite, ci și asupra întinderii dreptului și asupra limitelor despăgubirilor ce se acordă.

Din această perspectivă, singura posibilă din punct de vedere legal, expertiza tehnică solicitată era utilă cauzei, deoarece numai în acest fel se putea determina valoarea despăgubirilor pe care intimata trebuia să i le acorde prin decizia de compensare.

Prin urmare, instanța de fond avea obligația ca, raportat la obiectul cererii sale, să stabilească și valoarea despăgubirilor și să dispună obligarea intimatei de a emite decizia de compensare cu valoarea stabilită prin evaluarea realizată în cauză, fiind nelegală respingerea probei cu expertiză tehnică evaluatorie.

În drept, au fost invocate dispozițiile art. 35 alin. 2, 3 și 4 din Legea nr. 165/2013.

III. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea problemei de drept:

Părțile nu au formulat un punct de vedere cu privire la problema de drept în discuție.

IV. Punctul de vedere motivat al completului de judecată:

Redarea normei de drept interne ce urmează a fi supusă dezlegării Înaltei Curți de Casație și Justiție:

Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România

ART. 21 alin. (6), la data sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție
„6)

[textul din Art. 21, alin. (6) din capitolul III a fost abrogat la 18-iun-2021 de Actul din Decizia 189/2021]

Prezentarea jurisprudenței proprii instanțe, a jurisprudenței naționale/a altor state/comunitară/a drepturilor omului apreciate a fi relevantă pentru dezlegarea problemei de drept supuse analizei

Deciziei nr. 80/2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial nr. 1080 din 20 decembrie 2018, prin care s-au reținut în considerente, în esență, următoarele:

"Din moment ce prin această modificare a Legii nr. 165/2013 [modificarea operată prin O.U.G. nr. 98/2016 în sensul că evaluarea imobilului trebuie să aibă în vedere caracteristicile tehnice ale imobilului și categoria de folosință de la momentul preluării - *n.n.*] legiuitorul nu a adus nimic novator textului inițial al art. 21 alin. (6), în raport cu scopul reparator al legii, ci s-a prevăzut în mod expres un aspect pe care norma îl reglementa inițial, de la data intrării sale

în vigoare, este evident că nu se ridică un aspect care să vizeze retroactivitatea legii civile, din moment ce continuitatea reglementării este aceeași, context ce determină ca textul modificat să se aplice și deciziilor anterioare, emise însă după intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013 (paragraful nr. 59).

În același timp trebuie avut în vedere și faptul că prevederile Legii nr. 165/2013 sunt aplicabile, fără deosebire, tuturor cererilor de acordare a măsurilor reparatorii care nu erau soluționate la data intrării în vigoare a acestui act normativ. Rațiunea pentru care legiuitorul a conferit o aplicabilitate extinsă acestui act normativ constă în intenția de a asigura un regim unitar de reparație pentru imobilele preluate abuziv, indiferent de stadiul în care se află derularea procedurii de retrocedare, în natură sau echivalent (paragraful nr. 60).

Din analiza circumstanțelor specifice litigiului în soluționarea căruia a fost formulată prezenta sesizare rezultă că, la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 - 20 mai 2013, dosarul administrativ nu era soluționat, decizia de compensare prin puncte contestată în cauză fiind emisă ulterior acestei date, context în care modalitatea de evaluare a imobilului - în privința căruia a fost stabilită această nouă formă de reparație în echivalent - este supusă dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 (paragraful nr. 61).

Prin art. 4 legiuitorul a înțeles să reglementeze conflictul de drept intertemporal generat de intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, în sensul ca dispozițiile legii noi să fie aplicabile cererilor formulate și depuse, în termen legal, la entitățile investite de lege, nesoluționate până la data intrării în vigoare a acesteia (paragraful nr. 62).

Legea nr. 165/2013 cuprinde nu numai prevederi cu caracter procedural (cum ar fi, de pildă, cele care instituie anumite termene), ci și prevederi cu caracter substanțial, referitoare la cuantumul și modalitatea de acordare a măsurilor compensatorii instituite, astfel că, în privința acestora din urmă, *raporturile juridice derulate între persoana îndreptățită la restituire, pe de o parte, și autoritățile administrative cu atribuții în procesul de stabilire a măsurilor reparatorii, pe de altă parte, nu pot fi considerate ca fiind raporturi juridice finalizate până la rămânerea definitivă a deciziei administrative* (paragraful nr. 63).

Decizia autorității administrative implicate în procesul de acordare a măsurii reparatorii reglementate de Legea nr. 165/2013 a fost supusă controlului jurisdicțional, astfel încât dreptul de creanță, de care beneficiază persoana îndreptățită la măsura reparatorie, nu este un drept cert și exigibil și, de aceea, situația juridică se află în curs de constituire, deoarece urmează a se stabili, în faza jurisdicțională, valoarea concretă a despăgubirilor sub forma acordării de puncte în raport cu evaluarea imobilului care face obiectul deciziei de compensare, instanța de judecată fiind singura în măsură a stabili, în concret și definitiv, întinderea despăgubirii cuvenite (paragraful nr. 64).

Sub acest aspect se impune a fi evidențiată și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, potrivit căreia o creanță, ce intră în sfera drepturilor cu caracter civil și care poate fi considerată un "bun" în sensul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, este considerată a fi "determinată" (pentru a beneficia de protecția art. 6 paragraful 1 din Convenție), abia în momentul în care cuantumul i-a fost precizat, în condițiile în care dreptul intern prevede o procedură ce cuprinde două faze: prima, în care o jurisdicție statuează cu privire la existența dreptului și o alta în care se fixează cuantumul (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 23 martie 1994, pronunțată în Cauza Silva Pontes împotriva Portugaliei, paragraful 30) (paragraful nr. 65).

Data fiind situația juridică aflată în curs de constituire, norma de drept substanțial referitoare la modalitatea de evaluare a imobilului, prevăzută în textul normativ modificat, este aplicabilă situației juridice aflate în curs de desfășurare, fiind impusă de principiul aplicării imediate a legii civile noi, pe care, de altfel, Legea nr. 165/2013 îl consacră prin dispozițiile art. 4, fiind, în consecință, aplicabilă legea în forma în vigoare de la data judecării litigiului, și nu cea de la data introducerii acțiunii (paragraful nr. 66)

Decizia nr. 46/07.06.2021 pronunțată de către Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept - a fost admisă sesizarea formulată de

Curtea de Apel Suceava – Secția I civilă în Dosarul nr. 99/86/2020, prin care s-au stabilit următoarele: „Ca urmare a Deciziei Curții Constituționale nr. 189 din 18 martie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 466 din 4 mai 2021, *dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013* privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, *și-au încetat efectele și nu mai pot constitui temei juridic pentru cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești* având ca obiect decizii de compensare emise anterior intrării în vigoare a legii modificate, nesoluționate definitiv la data publicării deciziei instanței de contencios constituțional în Monitorul Oficial”.

În considerente deciziei, s-au reținut următoarele: „raporturile juridice derulate între persoana îndreptățită la restituire și autoritățile administrative cu atribuții în procesul de stabilire a măsurilor reparatorii nu pot fi considerate ca fiind rapoarte juridice finalizate până la rămânerea definitivă a deciziei administrative. Astfel, dreptul de creanță de care beneficiază persoana îndreptățită la măsura reparatorie nu este un drept cert și exigibil, instanța de judecată fiind singura în măsură a stabili, în concret și definitiv, întinderea despăgubirii cuvenite, atunci când este contestată decizia autorității administrative.

97. Instanța de contencios constituțional, prin Decizia nr. 568 din 9 iulie 2020, s-a raportat la aceeași hotărâre (Decizia nr. 80 din 12 noiembrie 2018, paragrafele 64-66), în contextul examinării principiului neretroactivității legii civile, analizând modificările legislative intervenite asupra Legii nr. 165/2013, statuând în sensul că “nu poate fi vorba de retroactivitatea Legii nr. 165/2013, din moment ce situația juridică se află în curs de constituire, în sensul de a fi stabilit în concret cuantumul despăgubirilor cuvenite în temeiul legilor reparatorii, în concordanță cu principiul *tempus regit actum* și al aplicării imediate a legii noi”. 98. O consecvență de interpretare impune, sub acest aspect, aceeași soluție pentru problema de drept ce face obiectul prezentei sesizări, în sensul că, de principiu, se poate considera că, în cauză, până la soluționarea definitivă de către instanța de judecată a contestației formulate împotriva deciziei de compensare/validare parțială, raportului juridic ce face obiectul litigiului i se va aplica legea nouă, fără a putea fi considerată retroactivă.

99. Evaluând în continuare efectele publicării Deciziei nr. 189 din 18 martie 2021, se constată că dispozițiile art. 31 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prevăd că deciziile instanței de contencios constituțional prin care se constată neconstituționalitatea unei legi aflate în vigoare sunt definitive și obligatorii, iar alin. (3) al aceluiași articol stipulează că dispozițiile din legile în vigoare constatate neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale, dacă în acest interval de timp Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției; pe durata acestui termen, dispozițiile declarate neconstituționale sunt suspendate de drept.

100. Potrivit art. 147 alin. (1) din Constituție, “dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept”, iar conform alin. (4) al aceluiași articol, “deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor”.

101. În raport cu consecințele generate de această reglementare – legală și constituțională, rezultă că deciziile Curții Constituționale pot fi asimilate unui act jurisdicțional, de vreme ce pot paraliza și chiar înlătura aplicarea unei dispoziții legale, puterea lor de lucru judecat acoperind nu numai dispozitivul, ci și considerentele pe care se sprijină (în acest sens, spre

exemplu, Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009; Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010).

102. Se reține că, potrivit art. 58 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, după intrarea în vigoare a unui act normativ, pe durata existenței acestuia pot interveni diferite evenimente legislative, cum sunt: modificarea, completarea, abrogarea, republicarea, suspendarea sau altele asemenea.

103. Art. 64 alin. (3) teza întâi din același act normativ prevede că “Abrogarea unei dispoziții sau a unui act normativ are caracter definitiv”.

104. Altfel spus, abrogarea presupune că norma respectivă nu mai există și nu poate fi aplicată pentru viitor atunci când s-ar invoca existența unor situații juridice în desfășurare, ca în litigiul în care s-a formulat cererea de sesizare potrivit art. 519 din Codul de procedură civilă.

105. În situația de față, deși nu se poate considera că a intervenit o abrogare propriu-zisă a dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, întrucât cel care a acționat a fost reprezentantul contenciosului constituțional, sesizat cu soluționarea excepției de neconstituționalitate a normei de drept ce face obiectul analizei prezentei proceduri, iar nu legiuitorul, se constată că efectele ivite după pronunțarea Deciziei Curții Constituționale nr. 189 din 18 martie 2021 sunt asemănătoare celor determinate de abrogare, și anume dispoziția legală declarată neconstituțională nu mai poate constitui temei juridic pentru pretențiile deduse judecătii.

106. Prin urmare, această decizie este producătoare de consecințe juridice pentru toate situațiile ulterioare intervenirii instanței de contencios constituțional, respectiv producătoare de efecte exclusiv ex nunc, susținerea principiului efectelor ex nunc îndeplinind cerința de stabilitate a raporturilor juridice.

107. Împrejurarea că decizia menționată produce efecte numai pentru viitor dă expresie unui alt principiu constituțional, acela al neretroactivității, ceea ce înseamnă că nu se poate aduce atingere unor drepturi definitiv câștigate sau situațiilor juridice deja constituite.

108. Ca atare, ori de câte ori analizăm efectele unei decizii a Curții Constituționale asupra unui raport juridic concret, va trebui să stabilim, prioritar, dacă acel raport juridic este sau nu epuizat, apelând la teoria *facta praeterita*, *facta pendencia*, *facta futura* (a se vedea în acest sens deciziile Curții Constituționale nr. 319 din 29 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 274 din 25 aprilie 2012; nr. 895 din 17 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 4 februarie 2016; nr. 874 din 18 decembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 2 din 3 ianuarie 2019).

109. În cazul de față, fiind vorba de o situație juridică în curs de constituire în temeiul Legii nr. 165/2013 (*facta pendencia*) – având în vedere că dreptul la acțiune pentru a obține reparația prevăzută de lege este supus evaluării jurisdicționale – rezultă că litigiul se află sub incidența efectelor Deciziei Curții Constituționale nr. 189 din 18 martie 2021, care este de imediată și generală aplicare.

110. Așadar, după publicarea acestei decizii, respectiv la momentul la care instanța de apel va fi chemată să se pronunțe asupra pretențiilor formulate, norma juridică nu mai există și nici nu poate fi considerată ca *ultraactivă*, în absența unei dispoziții legale exprese.

111. De aceea, din punctul de vedere al dreptului intern se va concluziona în sensul că judecata nu se poate întemeia pe o dispoziție legală inexistentă din punct de vedere juridic, ca urmare a declarării ei ca fiind neconstituțională (în acest sens, Decizia nr. 12 din 19 septembrie 2011, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 789 din 7 noiembrie 2011).

112. În legătură cu obligativitatea efectelor deciziilor Curții Constituționale pentru instanțele de judecată s-a pronunțat și instanța supremă – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin Decizia nr. 3 din 4 aprilie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea

I, nr. 350 din 19 mai 2011, prin care s-a statuat că "deciziile Curții Constituționale sunt obligatorii, ceea ce înseamnă că trebuie aplicate întocmai, nu numai în ceea ce privește dispozitivul deciziei, dar și considerentele care îl explicitează. (...) Dacă aplicarea unui act normativ în perioada dintre intrarea sa în vigoare și declararea neconstituționalității își găsește rațiunea în prezumția de constituționalitate, această rațiune nu mai există după ce actul normativ a fost declarat neconstituțional, iar prezumția de constituționalitate a fost răsturnată" și, prin urmare, "instanțele (...) erau obligate să se conformeze deciziilor Curții Constituționale și să nu dea eficiență actelor normative declarate neconstituționale".

113. În consecință, acest raționament justifică adoptarea soluției pentru problema de drept ce face obiectul prezentei, în sensul că, drept urmare a deciziei Curții Constituționale nr. 189 din 18 martie 2021, dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, și-au încetat efectele și nu mai pot constitui temei juridic pentru cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești având ca obiect decizii de compensare emise anterior intrării în vigoare a legii modificate, nesoluționate definitiv la data publicării deciziei instanței de contencios constituțional în Monitorul Oficial al României, Partea I".

Punctul de vedere al completului de judecată asupra chestiunii de drept sesizate:

Obiectul acțiunii deduse judecării în dosarul de față constă în solicitarea reclamantei de obligare a pârâtului la emiterea dispoziției cuprinzând propunerea de acordare a măsurilor compensatorii, iar temeiul de drept al acțiunii este dat de art. 35 cu referire la art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013.

Instanța de apel constată că legiuitorul a adoptat Legea nr. 193/2021 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 72/2020 pentru suspendarea aplicării prevederilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România și instituirea unor măsuri tranzitorii, care a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 681 din data de 9 iulie 2021.

În cuprinsul actului normativ Art. 2¹ se stipulează următoarele " La articolul 21 din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 278 din 17 mai 2013, cu modificările și completările ulterioare, alineatul (6) se modifică și va avea următorul cuprins: «(6) Evaluarea imobilelor pentru care se acordă despăgubiri se exprimă în puncte și se face prin aplicarea grilei notariale valabile pentru anul precedent emiterii deciziei de către Comisia Națională, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință la data preluării acestuia. Un punct are valoarea de un leu ".

Având în vedere că, între data formulării prezentei sesizări și data motivării acesteia de către instanța de judecată, a fost legiferată o modalitate de stabilire și evaluare a măsurilor compensatorii de către legiuitor, instanța de apel constată că întrebările formulate au devenit caduce, împrejurare față de care nu mai subzistă considerentele avute în vedere de instanța de apel, la data de 29.06.2021.

Pentru aceste motive, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, Curtea a constatat admisibilă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu chestiunea de drept redată în dispozitiv.

În temeiul dispozițiilor art. 520 alin. 2 C.pr.civ., a dispus suspendarea judecării apelului.

DISPUNE

În temeiul art. 520 alin. (1) din Codul de procedură civilă sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor probleme de drept:

1. Interpretarea dispozițiilor art. 21 din Legea nr. 165/2013, în considerarea deciziei nr. 189/2021 a Curții Constituționale, conferă persoanei îndreptățite dreptul de a beneficia de măsuri compensatorii, respectiv de a-și valorifica dreptul de creanță/speranța legitimă de a obține un drept de creanță (născut ca urmare a imposibilității de restituire în natură a imobilului preluat) în temeiul dispozițiilor art. 1516 din Codul civil?

2. Sancțiunea nerespectării obligației pozitive a statului de a pune în acord dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 cu decizia Curții Constituționale nr. 189/2021 conferă posibilitatea persoanei îndreptățite de a beneficia de daune-interese, iar, în caz afirmativ, modalitatea de evaluare a acestora este cea stabilită de dispozițiile art. 1531 din Codul civil?

În temeiul art. 520 alin. (2) din Codul de procedură civilă suspendă judecarea apelurilor formulate de apelanta-reclamantă , cu domiciliul în București (...) și de apelanta pârâtă , cu sediul în București (...), împotriva sentinței civile nr. 1625/27.06.2019, pronunțată de Tribunalul București – Secția a III a Civilă, în dosarul nr. 42192/3/2018, până la dezlegarea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a problemei de drept.

Cu drept de recurs pe toată durata suspendării.

Pronunțată prin punerea soluției la dispoziția părților, prin grija grefei, azi, 29.06.2021.

PREȘEDINTE

JUDECĂTOR

GREFIER